

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра китайської філології

Курсова робота
з китайської філології
на тему:

Відображення концепту 心 (серце) в китайських фразеологізмах чен'юй.

Студентки ІІІ курсу, групи Пкит10-20
факультету східної і слов'
денної форми здобуття освіти
Освітньої програми:
Китайська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова
Спеціалізації 035.065 Східні мови і літератури
(переклад включно), перша – китайська
Спеціальності 035. Філологія
Павленко Олесі Юріївни
Науковий керівник:
Викл. Самаркіна А.О.
Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ “КОНЦЕПТ”	6
1.1. Поняття категорії “концепт”	6
1.2. Походження категорії “концепт” в мовознавстві.....	11
1.3.Методологічні засади вивчення концептів в мовознавстві.....	15
Висновки до розділу 1.....	19
РОЗДІЛ 2. ВІДОБРАЖЕННЯ РІЗНОМАНІТТЯ ПЕРЕКЛАДУ ІЄРОГЛІФУ "心" НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	21
2.1 Специфіка відображення концепту 心 в китайських фразеологізмах ченюй.....	21
2.2 Порівняння структур концептів — китайського “心” та українського “серце”	24
2.3 Різноманіття перекладу концепту 心 з китайських фразеологізмів ченюй на українську мову.....	29
Висновки до розділу 2.....	30
ВИСНОВКИ	31
论文摘要.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	34
ДОДАТКИ	41

ВСТУП

Актуальність дослідження обумовлена двома наступними факторами - недостатнім рівнем вивченості китайських фразеологізмів ченюй загалом та концепту 心 в їх рамках зокрема, а також необхідністю знання тонкощів вживання китайських фразеологізмів при дипломатичному спілкуванні на міжнародному рівні. Адже останнім часом Україна активно налагоджує дипломатичні відносини з Китаєм, в тому числі заручається її політичною, економічною, гуманітарною підтримкою задля перемоги над російськими окупантами. Тому знання специфічних рис ченюй, в тому числі в перекладацькому аспекті сприятиме ефективній комунікації українських та японських дипломатів та державних чиновників.

Об'єктом даного дослідження є концепт 心 в китайських фразеологізмах ченюй, а **предметом** - специфіка його відображення в ченюй та різноманіття значень при перекладі на українську мову.

Метою дослідження було виділити специфіку відображення концепту 心 в китайських фразеологізмах ченюй та вказати на різноманіття його значень при перекладі на українську мову на основі контекстологічного аналізу.

Задана мета досліджена досягалась через виконання наступних **завдань**:

- на основі опрацьованої джерельної бази дослідження виділити теоретико-методичні засади вивчення категорії “концепт”;
- охарактеризувати ключові підходи до класифікації фразеологізмів загалом та китайських ченюй зокрема проаналізувавши особливості вивчення останніх на основі джерельної бази;
- виділити специфіку відображення концепту 心 в китайських фразеологізмах ченюй та вказати на різноманіття його значень при перекладі на українську мову на основі контекстологічного аналізу конкретних прикладів.

Виконання поставлених завдань було здійснене за допомогою наступних **методів** дослідження:

- описовий для планомірного розгляду особливостей фразеологічних одиниць китайської мови, специфіки відображення концепту 心 в ченюй;
- контекстного аналізу для простеження залежності різноманіття перекладу ієрогліфа 心 від контексту в якому він вживається;
- типологічний для виділення класифікаційних ознак фразеологічних одиниць.

Новизна даного дослідження полягає в наступному:

- вперше здійснено контекстний аналіз для простеження залежності різноманіття перекладу ієрогліфа 心 українською мовою від контексту в якому він вживається;
- вдосконалено вивчення класифікаційних ознак китайських фразеологічних одиниць через створення схематичної візуалізації у вигляді рисунків;
- отримало подальший розвиток вивчення особливостей китайських фразеологізмів та відображення концепту 心 в ченюй.

Практичне значення даного дослідження полягає в тому, що його результати доцільно долучити до освітньої програми “Китайська мова і література та переклад, західноєвропейська мова” для глибшого вивчення особливостей китайських фразеологізмів ченюй студентами Київського національного лінгвістичного університету факультету Східної та слов’янської філології, що навчаються за спеціальністю “035 Філологія”. Отримані результати дослідження також доповнять наявні наукові напрацювання в напрямку вивчення китайських фразеологізмів ченюй та особливостей їх перекладу на українську мову.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ “КОНЦЕПТ”

1.1. Поняття категорії “концепт”

Відповідно до обраного об'єкта дослідження – китайські фразеологізми ченюй – категорія “концепт” розглянута нами як концептосфера фразеологізмів згідно з філософським тлумаченням фразеології як антропоцентричної науки. Фразеологізми висловлюють оцінку та емоційне ставлення до позначуваного задля впливу на адресата та з метою спонукання його до таких же дій. Зміст усіх фразеологічних одиниць представлений закодованою інформацією, яку необхідно розкодувати оперуючи так званими фоновими знаннями. Останні є неявними знаннями, які безпосередньо не репрезентовані словесною формою, проте сприймається носіями мови як очевидність. Це відповідає концепції герменевтики про герменевтичне коло згідно з якою будь-який текст розглядається на основі взаємодії частин з цілим (Загнітко 2015).

Таким чином, щоб зрозуміти ціле треба зрозуміти окремі частини, а задля того, щоб зрозуміти частини необхідно зрозуміти ціле. Отже, розуміння тексту можливе лише за наявності необхідних передумов. Намагаючись зрозуміти будь-який текст людина вже на початку цього процесу володіє певними уявленнями про те, що треба зрозуміти, тобто знайома з концептом. Налаштувавшись відповідно наявних уявлень на розуміння інформації людина підсвідомо сприйматиме її згідно з власними концептами щодо змісту цієї інформації. В сучасній герменевтиці це називають передрозумінням - первинним розумінням з подальшим заглибленням у зміст тексту. Передрозуміння можливе для людини, яка сприймає текст через її власні очікування віднайти певний зміст в розглянутому тексті. (Важеніна 2018, с. 32).

Загалом процес розуміння змісту будь-яких текстів загалом та фразеологізмів зокрема складається з двох ключових етапів – розробка попереднього начерку смислу тексту та його послідовний перегляд. Зміст передрозуміння фразеологізмів

визначений фундаментальними традиціями культури та мови в рамках яких вони існують (Загнітко 2015, с. 90).

Повертаючись до поняття фонових знань про які зазначалось на початку даного пункту дослідження, слід виділити фонове культурне знання, адже воно важливою складовою концептосфера фразеологізмів. На переконання Важеніної О. Г. (2018, с. 32) фоновим культурним знанням є сукупність асоціацій та символів через які відбувається сприйняття відчуттів та вражень. Структурно воно являє собою багаторівневу смислову схему, за посередництвом котрої у свідомості людини відбуваються наступні процеси: актуалізації змісту та значення; усвідомлення; обробка різнорідних узагальнень.

Фонове культурне знання безпосередньо сприяє актуалізації значення окремих слів, а вже через них здійснюється доступ до розширеного базового знання.

Опрацьовані результати наукових досліджень суміжних тематик до обраної теми дипломної дозволяють висновкувати про те, що концептосфера фразеологізмів окрім вище написаного складена також сукупністю визначень фразеологічних одиниць. Тому наведені різні формулювання та трактування поняття фразеологізм з аналізованої джерельної бази як компоненти його концептосфери.

Важливим аспектом на думку Берднікової Т. А. (2000) є те, що фразеологізми перебувають в постійній взаємодії винятково з конотативно забарвленою частиною лексики, яка репрезентує відношення людини до навколишньої дійсності, а не лише іменує її. (20) Відповідно важливою характеристикою концептосфери фразеологізмів є те, що вони доповнюють та збагачують систему мову оцінними та експресивними засобами, котрих бракує, і котрі можуть детально описати фрагменти позамовної дійсності. Останнього, до речі, неможливо досягти в рамках лексичної номінації. Специфічним аспектом досліджуваної концептосфери є те, що в ній відбуваються як процеси позначання, так і процеси пізнання (Коціпак 2010, с. 55).

Склад та вигляд концептосфери фразеологізмів варіювався впродовж історії їх дослідження науковцями, логіками та філософами. Відмінні, а часом кардинально протилежні погляди на суть поняття фразеологізм зумовили в результаті строкатість його концептосфери. Зокрема на початку минулого століття Зегетом В. (1985) та

Хомським Н. (Жеребкін 2006) фразеологізми були класифіковані як мовна аномалія. Аналогічний висновок був зроблений логіками, які вважали внутрішньомовну ідіоматичність недоліком, адже в ідіомах логічний закон тотожності не дотриманий, тобто ідіома – це ірраціональний знак. Водночас Колесником О. С. (2016) зазначено, що мові загалом (а відтак і фразеологізмам) властиві ознаки як системи, так і антисистеми, тому вона є саморегульованим, самопороджуваним та самодостатнім явищем, а також суспільним утворенням, яке репрезентує побутові та звичаєві особливості його носіїв впродовж їх існування. Ірраціоналізм природної мови репрезентований в тому числі в її ідіоматичності підкреслював також Савицький В. М. наприкінці минулого століття (Ужченко 2005, с. 172).

Для системи мови фразеологізми – це позитивне явище, адже вони здатні репрезентувати культурну еволюцію на рівні етносів. Система мови оперуючи лімітованим набором знаків обумовлює існування наступної власної специфіки – здатність охопити нескінченне обмеженим числом засобів вираження. В таких умовах фразеологізми відіграють роль акумуляторів значної семантичної місткості та рухливості. Фразеологізми функціонують відповідно до інших правил семантичної комбінаторики, ніж звичайні слова природної мови, які підпорядковані строгим правилам комбінатії значень. Відштовхуючись від такої парадигми Важеніна О. Г. (2018, с. 24) аргументує, що фразеологізми – це не надлишкові елементи мови, а мовні засоби, які обслуговують наступні процеси: комунікація, пізнання, висловлювання про позамовну дійсність.

Оскільки питання семантики та структури фразеологізмів досі лишаються проблемами для науки єдиної дефініції для них не існує. Проблематика обумовлена багатокомпонентністю концептосфери фразеологізму та її строкатістю. Опрацьована джерельна база дослідження вказує на те, що у вузькому розумінні до структури концептосфери фразеологізмів зараховують різноманітні елементи візуалізовані на додатку А.

Зазначена проблематика проявляється в широкому спектрі наукових трактуван-

нях фразеологізмів детальніше розглянутих у вигляді таблиці 1 додатку Б. Наведені в ній трактування та й загалом всі наявні формулювання фразеологізмів базовані на визначенні їх родової належності та видових відмінностей. Таке визначення передусім вимагає здійснення кваліфікації фразеологізму як явища з одночасним виділенням його ключових характеристик. Отже, для створення уніфікованої дефініції фразеологізму необхідно визначити єдиний перелік таких характеристик цього явища. Аналіз джерельної бази вказує на те, що сучасна наука не оперує таким переліком, однак є низка характеристик (див. дод. В) спільних для різних наукових підходів, що дозволяє вважати такі характеристики коректними для виділення фразеологізмів з їх концептосфери.

Ключовою характеристикою фразеологізмів вважається відтворюваність в комунікаційному процесі, внаслідок чого вони набувають стійкості. На думку Куніна О. (1984) фразеологізми характеризуються відтворюваністю через властиву їм стійкість на фразеологічному рівні. Фразеологізми характеризуються також семантичною цілісністю, експресивно-емоційною маркованістю, що суттєво розширює їх функціонал в системі мови, а також можливості в рамках концептосфери. В межах останньої науковці виділяють також властиву фразеологізмам надслівність (Важеніна 2018).

В опрацьованій джерельній базі зазначені близько двох десятків характеристик в чому вбачається деяка надлишковість, адже в широкому спектрі характеристик можуть втратитись ключові ознаки фразеологізмів.

Концептосфери фразеологізмів функціонуючи прагне створити максимально достовірну картину існування мови як соціально-психічного явища інтегруючи напрацювання різних дисциплін таких, як соціальна філософія, психологія, психолінгвістика, соціолінгвістика, лінгвокультурологія, когнітивна лінгвістика (Важеніна 2018).

Ключовою характеристикою концептосфери фразеологізмів за Важеніною А. Г. (2018) вважаємо антропоцентричність, адже фразеологічні одиниці репрезентують оцінно-емоційне відношення до позначуваного задля бажаного впливу на адресата мовного повідомлення та спонукання його до схожих оцінок і

переживань. Тому сучасна лінгвістика концентрується на вивченні антропогенного фактора в мові.

Антропоцентризм концептосфери фразеологізмів обумовив появу проблемного наукового напрямку досліджень “людина в мові“ (Семенюк 2002, с. 24; Ксьондзик 2011, с. 64), який зосереджений на дослідженні комунікативної та прагматичної специфіки фразеологічних одиниць. Таким чином утворена нова комунікативно-прагматична парадигма трактує мову як явище суспільне, що дозволяє членам соціуму комунікувати досягаючи при цьому бажаних цілей від спілкування. Отже, можна узагальнити, що поряд з концептосферою фразеологізмів існує ще одна концептосфера “людина в мові“. Вони є дотичними між собою та тісною взаємодіють через фразеологізми, як засоби спілкування з комунікативно-прагматичною значущістю. Адже, фразеологічні одиниці сигналізують про ціннісне відношення мовців до навколишнього середовища, про їх емоційно-психологічний стан, а також реалізують прагматичний ефект згідно з комунікативним задумом (Важеніна 2018).

Аналізована джерельна база дослідження вказує на те, що концептосфера фразеологізмів – це також носій та джерело національної культурної спадщини, адже фразеологічні одиниці характеризуються національно-культурною семантикою та репрезентують національну самобутність. Таким чином концептосфера фразеологізмів формується в тому числі внаслідок дії екстралінгвальних факторів, наприклад, наступних (Бабич 1984, с. 108): історичні зміни в різних сферах людської діяльності; матеріально-духовна культура суспільства.

На думку деяких науковців фразеологізм – це лінгвокультурологічна одиниця, адже в ньому репрезентовано світогляд окремого лінгвокультурного соціуму. Фразеологізмам також властива культурно-національна конотація, яка обумовлює їх образну вмотивованість, що безпосередньо пов’язана зі світоглядом народу як мовного носія (Мізін 2007, с. 78).

Караулов Ю. М. (Яцьків 2014, с. 254) базуючись на власних наукових напрацюваннях дає дефініцію фразеологізму (фразеологічній одиниці) як загальній назві словосполучень між якими існує семантичний зв’язок та котрі не утворені в

мовленні (як схожі формою семантичні структури – словосполучення або речення), а формуються в ньому в узуально фіксованому в ньому сталому співвідношенні значення та певної лексико-граматичної структури.

Відповідно до визначення Леканта П. О. (2002,) фразеологізми – це складна міждисциплінарна одиниця, в формах та значеннях яких відбувається взаємодія одиниць різних рівнів.(с 60)

Загалом опрацьована джерельна база дослідження вказує на те, що вченими фразеологічні одиниці розглядаються в різних аспектах, здійснюючи аналіз їхньої семантичної зв'язаності, лексико-семантичної структури, узусу або міждисциплінарності.

Концептосфера фразеологізмів охоплює як зміст, так і форму фразеологічних одиниць. Відповідно національно-культурні особливості останніх репрезентовані наявністю у їхньому складі таких специфічних культурних маркерів в контексті вираження (Мельник 2001, с. 13): безеквівалентна предметна лексика; етноніми; топоніми; архаїзми і т. п. Примітно, що при перекладі перелічені маркери потребують таких коментарів: історичного, етимологічного, культурного.

В контексті змісту національно-культурні особливості фразеологічних одиниць репрезентовані денотативною співвіднесеністю образу порівняння з супутніми йому конотаціями, котрі власне втілюють національний колорит фразеологізмів (Мельник 2001, с. 13).

Проаналізовані наукові праці відповідно до тематики дослідження дозволяють узагальнити, що концептосфера фразеологізмів є багатоконпонентною системою складеною набором різних трактувань поняття фразеологізму, його специфічних рис та функцій в системі мови, а також різних сферах діяльності людини.

1.2. Походження категорії “концепт” в мовознавстві

Опрацьована джерельна база курсової роботи вказує на те, що актуальним напрямком у вивченні мовної картини світу стало дослідження категорії “концепт”.

Чимало мовознавців сходять в тому, що це зумовлено низкою наступних чинників (Широков, Шевченко 2011, с. 387):

- потреба в новому терміні, котрий би синтезував лексикографічно - енциклопедичну інформацію та семантично поєднував би денотацію та конотацію;
- потребою в “ближчому” та “дальшому” змісті слова, який концентрує набір знань про навколишній світ та про суб’єктів, які його пізнають;
- науковими запитами когнітологічної науки, в тому числі когнітивного мовознавства, яке концентрується на співвіднесенні набору даних лінгвістики з даними психології, котра оперуючи категорією поняття в класичному розумінні виявила брак інформації (Яковенко 2010, с. 13).

Як актуальний напрям лінгвістичних досліджень концепт став об’єктом тлумачення та оперування як мовознавців, так і психологів, культурологів та філософів. Сучасні дефініції концепту використовуються в різноманітних сферах знань відповідно до предметних галузей кількох наукових напрямів, що розглядають проблеми мислення та пізнання, збереження та опрацювання інформації (Мартинюк 2011, с. 61).

Походження категорії концепту доцільно розглядати з праці Степанова Ю. (1997, с. 40), яка містить дефініцію самого слова. В ній сформульовано, що концептом є явище такого ж рівня, як і поняття, адже внутрішня форма цих слів однакова. Аргументує це дослідник тим, що слово “концепт” – це калька з латинської мови від слова “conceptus”, яке перекладається як “поняття”.

Детальніше на походженні категорії концепту сконцентрувались Сусов А. А. та Сусов І. П. (2006, с. 17). Вчені наголошували на неоднозначності не чіткості трактування самого слова “концепт” і тому вказували на необхідності першочергово звернутися до його генези та етимону (внутрішньої форми), а також до генетичного зв’язку зі словом “поняття”. В системі латинської мови слово “conceptus” заключне в дериваційній послідовності візуалізованій схематично на рисунку додатка Г.

Порівнявши значення латинських слів з дериваційної послідовності вказаної на рисунку додатка Г простежується наступна логічна закономірність – зі значення

“взяти зовні та зібрати разом” виникає значення “зрозуміти (в сенсі спіймати/схопити розумом)” (Широков, Шевченко 2011, с. 388).

В історичному аспекті вивчення концепту бере свій початок з XII ст. коли П'єр Абеляр (Стефанік 2014, с. 80) розглядав його як форму “схоплення” сенсу, як компіляцію понять, що містяться у людській свідомості, котра сприймає мову, а також як поєднання кількох висловів в єдине бачення певного предмета при ключовій ролі розуму, котрий трансформує вислови.

Подальший його розвиток категорії концепту та її впровадження в різні сфери науки здійснювався через переосмислення традиційного логічного змісту концепту та його адаптації до потреб досліджень (Широков, Шевченко 2011, с. 388).

Таким чином “концепту” надавався лінгвофілософський контекст згідно з яким “концепт” трактувався як ембріон мисленневих операцій. Відповідно до такого тлумачення “концепт” в спілкуванні зі сказаним словом відбувається його розуміння у власному як миттєвий акт, що слугує зародком цілого комплексу мисленневих операцій (Тодорова 2014, с. 144).

На основі вище зазначеного трактування “концепт” став вважатися вченим мовознавцями, як результат зіткнення словникового значення слова з особистим досвідом людини. Адже, ширина та багатство потенції концептів напряму залежить від багатства культурного досвіду особистості (Рудюк 2009, с. 412).

З утворенням такого напрямку мовознавчих пошуків як лінгвоконцептологія відбулась експансія терміну “концепт” у низку наукових дисциплін – лінгвістика та когнітивна лінгвістика, математична наука, психологія, культурологія, філософія, когнітологія (Широков, Шевченко 2011, с. 388).

До наукового обігу вітчизняної лінгвістики “концепт” був уведений в 20-тих роках минулого століття. Проте аж у 80-их роках він був адаптований до вітчизняного наукового ґрунту (Іващенко В. Л. 2004, с. 55).

Багатоцільове використання “концепту” в рамках категоріального апарату пояснюється вченими наступним чином. Поява “концепту” в мовознавстві обумовлена нагальною потребою в новому трактуванні цього терміну, яке з традиційних поглядів розглядалося як абстракція окремих чуттєвих ознак. Згодом це

трактування розширило власний обсяг до всього обсягу інформації про певний об'єкт чи клас об'єктів (Селіванова 2008, с. 409).

Набувши значення ключового поняття в рамках сучасної парадигми лінгвістичних знань “концепт” став застосовуватись у низці наукових праць як базова дефініція. Відповідно мовознавча наука налічує декілька підходів до тлумачення змісту “концепту”. Останній будучи категорією мисленневою та неспостережуваною створює обширний простір для його трактування (Охріменко 2014, с. 100).

Відповідно до трактування Мартинюка А. П. (2011) виникнення концепту відбувається в процесі накопичення інформації про об'єкти навколишньої дійсності, їх характеристики. Накопичені дані можуть містити інформацію про об'єктивний стан справ у світі, а також про уявні світи та ймовірний стан речей у них. Загалом це інформація про те, що людина знає, припускає, думає та уявляє щодо об'єктів світу.

Осмислення когнітивної природи концептів з наукової точки зору репрезентує тлумачення його змісту, особливостей його утворення та функціонування. При цьому вчені концентруються на дослідженні форми існування концептів, оскільки вони репрезентують набуті людиною знання, досвід, а також результат її діяльності людини в процесі пізнання нею навколишньої дійсності у формі “квантів знання” (Geeraerts 2006, с. 23).

Далі на початку ХХІ століття увага вчених при дослідженні походження концептів зосереджувалась на операціях, які можуть призводити до виникнення нових концептів. Автори опрацьованих праць відповідно до тематики даного дослідження вказують на те, що для ефективного формування концепту самої лише мови недостатньо, адже для його повноти, необхідне залучення чуттєвого досвіду, наочність, предметна діяльність. Внаслідок такої комбінації свідомості, сприймання та діяльності утворюється повноцінний концепт (Широков, Шевченко, с. 388).

Вище зазначене тлумачення концептів доповнюється висновками Селіванової О. (2000, с. 111), яка аргументує, що свідомість та психіка відіграють активну роль в процесах утворення та оперування концептами. На думку дослідниці “концепт” є інформаційною структурою свідомості, різноsubstrатною, організованою одиницею

пам'яті, яка включає комплекс знань про об'єкт, набутий через взаємодію психічних функцій свідомості та несвідомого.

Результатом розвитку категорії “концепту” в мовознавстві стало набуття нею наступної ключової характеристики – вона базується на певному лексико-семантичному середовищі. Останнє являє собою багатовимірну мережу значень, які виражаються лексичними одиницями, словосполученнями, фразами певного тексту. Внаслідок функціонування такої мережі утворюються багатокomпонентні семантичні моделі (Широков, Шевченко, с. 388).

1.3. Методологічні засади вивчення концептів в мовознавстві

Розгляд концептів в даному дослідженні обумовлено актуальністю їх вивчення в рамках наукових лінгвістичних пошуків в останні роки. Відповідно пріоритетності набувають методичні засади аналізу концептів. На переконання Воркачова С. Г. (Дягілева 2011, с. 11), в загальнометодологічному аспекті вивчення лінгвістичних концептів має бути скероване на створення категоріального апарату та дослідницької

методики. Остання необхідна для опису основних екзистенціальних сенсів, репрезентованих в лексичному фонді мови.

Погоджуємось з аргументацією Степанова Ю. С. (1997, с. 52), який аргументує, що проблематика методу є проблематикою змісту та реальності концептів. Методологічні засади вивчення концептів в мовознавстві та відображення їх значень детерміновані в науковому обігу як концептуальний аналіз. Попри наявність спільних наукових думок щодо його змісту сучасне мовознавство досі не оперує однозначним його трактуванням. Відповідно розглядаючи концепти вчені застосовують різні способи їх аналізу. Отже, підбір методології та способів концептуальних досліджень залежить від трактування мовознавчих (концептуальних) об'єктів.

Оскільки, існує спільна наукова думка про концепт, як про складну одиницю,

яка охоплює окрім предметної віднесеності комунікативно значиму інформацію загалом, то відповідно існують різні підходи до його дослідження. На проблематичність та багатовекторність вивчення концептів було вказано такими дослідниками: Воркачовим С. Г., Загнітко А. П., Карасиком В. І., Ляпіним С. Х., Охріменко Т. В., Пименовою М. В., Степановою Ю. С., Стерніним Й. А.

В концептах з їх складною структурою вчені лінгвісти вбачають багатокомпонентні утворення. До числа таких компонентів різні науковці зараховують різні аспекти концептів, ключові з них візуалізовані на схемі додатку Д.

Методологічні засади вивчення концептів в мовознавстві загалом представлені такими двома найпоширенішими підходами (Шевченко 2012, с. 52):

- відсистемний – здійснення лексикографічного опису ключових слів та розгляд відношень між експлікаторами в рамках контексту;
- відтекстовий – розгляд функціонування концептів в рамках художнього тексту.

Структура цих двох ключових підходів візуалізована в додатках Е та Ж. Як видно з додатка Е методологічні засади вивчення концептів в рамках підсистемного підходу базуються на їх лексичному аспекті. На противагу йому відтекстовий підхід концентрується на семантичному аспекті концептів, що видно з ключових завдань найпоширеніших видів концептуального аналізу візуалізованих в додатку Ж.

Специфіка відсистемного підходу (дод. Е) розглянута в працях Бабушкіна О.П., Вежбицької А., Сегала Н. А. та ін. Зокрема Бабушкін О. використовував у власних дослідженнях метод базований на аналізі словникової дефініції лексем, вважаючи, що концепти відповідають змісту семем слів. Вчений розглядав семантичну структуру слів як двопланове утворення – матеріальне (лексеми) та ідеальне (седеми). Відповідно до такої структури семем структурно складені такими елементарними одиницями змісту, як семи. Аналізуючи седеми Бабушкін О. (2001) прагнув отримати доступ до прояву ідеального в системі мови аналогічно до виявлення та об'єктивації концептів. У значеннях слів міститься результат пізнання об'єктивної дійсності, отже, із значення слова можна з'ясувати його логіко-предметний зміст, образ, який відображає положення речей у дійсності.

Вежбицькою А. (1997) було обґрунтовано використання такого методу дослід-

ження концептів, як інтроспекція. Останній є поглибленим та цілеспрямованим аналізом власної наукової інтуїції. Дослідницею аргументовано, що більшість семантичної інформації однаково репрезентована у свідомості різних носіїв мови, а відмінність змісту інтуїтивних уявлень мовців обумовлена переважно тим, що вони не здатні здійснити досить глибокий аналізувати та точне формулювання змісту власної інтуїції.

На думку Віняра Г. (2021) основним методом при вивченні концептів слід вважати асоціативний експеримент, адже використавши його дані можна експлікувати особливості концептуалізації явищ навколишньої дійсності з врахуванням культурної та іншої специфіки особистості як носія мови та культури. Вчений переконує, що за допомогою асоціативного експерименту можна виявити як загальні риси, так і національні та культурні особливості когнітивного конструкту.

Відтекстовий підхід вивчення концептів був розвинений у працях Воркачова С. Г., Кузьміної Н. А., Розвод Е., Шейгала Е.І. та ін. Зокрема Воркачов С. Г. (Акінчиць 2007; Дягілева 2011) зазначав, що в рамках лінгвокультурологічного тексту з концептами відбувається наступне – опредмечення, об'єктивація, розпредмечення, концентрація в них узагальненого змісту чисельних форм вираження, а також наповнення змістом.

Важливість застосування текстових даних при вивченні концептів була аргументована Розвод Е. (2015) в рамках реалізації дискурсного підходу базуючись на природі дискурсу, його лінгвосоціальному та динамічному характері. При такому підході дискурс відіграє роль як “середовища перебування”, так і “засобу реалізації концептів”, а також здійснює вплив на їх трансформацію та розвиток.

На важливість виокремлення віртуального виміру дискурсу при вивченні концептосфери мови також вказував Шейгал Е. І. (Акінчиць 2007, с. 73), який пов'язував його з когнітивним фоном складеним певними концептуальними моделями, уявленнями про такі аспекти: типову мовну поведінку (норми мовної поведінки), жанри характерні даному типу мовлення, знання прецедентних текстів.

Базуючись на підтекстовому підході в кілька етапів досліджувала концепти Кузьміна Н. А. (Астрахан 2009, с. 78). Таким чином першочергово вона здійснювала

вичленування концептуального ядра складеного базовими метафоричними моделями. Структурні компоненти останніх по-різному кодують одні поняття. Внаслідок вичленування згідно з дослідженням вченої отримувалась асоціативно-вербальна сітка структурними елементами якої були метафоричні моделі – концептуальні пласти, що перетинаються. На переконання Кузьміної Н. А. врахування характеру таких моделей та зв'язків між ними особливо важливе при дослідженні авторського художнього стилю, під час реконструкції світогляду автора художнього тексту. Адже, через мережу цих моделей текст трансформується та категоризується (Астрахан 2009, с. 78).

Дослідження концептів здійснювалось Бабенком Л. Г. (2000, с. 84) із застосуванням методу поетапного аналізу текстовими засобами (див. дод. К). Як видно зі схеми в додатку К Бабенко Л. Г. акцентує на тому, що аналіз концептів в аспекті вивчення концептуального простору потребує узагальнення всіх контекстів з ключовими словами – носіями концептуального змісту – задля виявлення типових характеристик концепту. Концептуальний аналіз передбачає ретельне врахування когнітивно-пропозиційної структури, адже пропозиція є специфічною структурою представлення знань, яка утворюється на базі різних комплексів однорідних елементів, через котрі здійснюється трактування концептів. Носіями такої інформації яку необхідно враховувати переважно є такі предикатні слова, як дієслова, прислівники, прикметники тощо. особливістю такого аналізу є необхідність залучення великого корпусу контекстів слова художньої літератури (Загнітко 2014, с. 194).

Загалом широко коло вчених мовознавців в процесі дослідження концептів опирається на цілий комплекс методів комбінуючи компоненти відсистемного і відтекстового підходів. Це відповідає трендам концептологічної науки та природі об'єкта її дослідження. Зокрема на переконання вчених представників психолінгвістики концепт є комплексом, що не піддається безпосередньому спостереженню. Відповідно опис цього комплексу складатиметься з низки суджень, кожне з яких лише претендує на істинне та тільки наближається до розуміння суті феномену концепту. Описуючи концепти через комплексний підхід є змога

інтегрувати наявні напрацювання багатьох галузей гуманітарних знань (Калмикова 2008, с. 58).

Аналізував концепт як складне багатокомпонентне утворення Степанов Ю. С. (Романцова 2022, с. 115), виділяючи в його структурі наступні три компоненти: основну, актуальну ознаку; додаткові, пасивні, історичні ознаки, що втратили власну актуальність; внутрішню форму, традиційно не усвідомлювану, втілену в зовнішній, словесній формі.

Кожному з перелічених компонентів на думку Степанова Ю. С. мають відповідати окремі методи дослідження. Таким чином основна ознака концепту має аналізуватись через синхронний аналіз як суспільне явище, категорія колективної свідомості. Вивчення пасивних ознак концепту має здійснюватись з використанням історичного методу для виявлення особливостей розвитку словника у зв'язку з розвитком суспільства. Тобто матеріал має досліджуватись діахронічно. Дослідження внутрішньої форми потребує звернення до фольклорно-обрядових матеріалів задля пошуку буквального смислу - власне внутрішньої форми у вигляді слів, звичаїв, обрядів (Романцова 2022, с. 115).

Отже, методологічні засади вивчення концептів в мовознавстві охоплюють різні підходи та багато способів їх опису та включають понятійний, текстуальний, образний, поведінковий, ціннісний, етимологічний, культурний та ін. виміри.

Висновок до 1 розділу

У розділі про теоретико-методичні засади вивчення категорії "концепт" було розглянуто широкий спектр питань, пов'язаних з цією категорією. Були проаналізовані основні підходи до визначення концепту, вивчення його структури та функцій. Крім того, були розглянуті методи та прийоми вивчення концепту в лінгвістичному дослідженні, такі як метод асоціацій, метод експертних оцінок, методи корпусного аналізу та інші.

З розділу можна зробити висновок, що концепт є важливою категорією для лінгвістики, оскільки він дозволяє вивчати структуру мови, її функції та особливості відображення дійсності в мові. Вивчення концепту вимагає від дослідника уваги до деталей, аналітичного мислення та досконалості у використанні методів дослідження. Враховуючи різноманітність підходів до вивчення концепту, можна стверджувати, що це поле досліджень є відкритим та потребує подальшої розробки та уточнення методів дослідження.

РОЗДІЛ 2. ВІДОБРАЖЕННЯ РІЗНОМАНІТТЯ ПЕРЕКЛАДУ ІЄРОГЛІФУ "心" НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

2.1. Специфіка відображення концепту 心 в китайських фразеологізмах чен'юй

Основна китайської мови — це ієрогліф, який на відміну від європейських мовних знаків характеризується наступними ознаками (Тубол, Хайнин 2013, с. 40): нелінійність; цілісність; семантична автономність.

Ієрогліфу не притаманний зв'язок між позначеним та позначуваним, а в його основі закладене не слово, а образ чи поняття яке передається самим ієрогліфом. Спочатку ієрогліфи мали вигляд піктограм (рисуноків) співвіднесених з конкретними об'єктами навколишньої дійсності. До прикладу розглянутий в даному дослідженні ієрогліф “心” [xin'] – *серце* в сучасному варіанті написання являє собою схематичне зображення людського серця (див. приклади нижче) (Тубол, Хайнин 2013, с. 40).

Концепт 心 в мовленні вживається на позначення близької людини, як видно з наступного прикладу (Тубол, Хайнин 2013, с. 40): “小心肝” [Xiao xin' gang] – маленьке миле *серце*.

Специфіка відображення концепту 心 в китайській мові загалом та в китайських фразеологізмах ченюй зокрема обумовлена тим, що ієрогліф “心” [xin']

пережив суттєві трансформації впродовж власно еволюції. Відповідно найдревніший варіант його написання — це рисунок серця. Еволюціонуючи “心” видозмінювався набуваючи більш схематичного вигляду. Сучасний вигляд цього ієрогліфу настільки віддалено нагадує первісну форму, що подібність до реального об’єкту дійсності може лише інтуїтивно вгадуватися. Водночас ієрогліф “心” аналогічно будь-якому іншому ієрогліфу в системі китайської мови містить в собі етимологічну інформацію в експліцитній, зримій формі (Тубол, Хайнин 2013, с. 40).

Розгляд лексеми “心” на основі опрацьованої джерельної бази дослідження вказує на те, що з комплексу значень ключовим є наступне — орган тіла. До цього ж комплексу входять наступні значення лексеми (Тубол, Хайнин 2013, с. 40): “орган мислення; думка; ідея; почуття”; “центр, центральна частина”; “одне з сузір’їв китайського місячного зодіакального циклу”.

Порівнявши вище вказані значення китайської лексеми “心” з лексемою “серце” української мови прослідковано, що обидві мають спільний зміст, адже у прямому позначенні є “органом тіла”. Водночас існують семантичні відмінності між китайською та українською лексемами обумовлені різною структурою китайської та української мов. В останній граматичне значення слова накладається на лексичне. Таким чином лексема “серце” має конкретні граматичні категорії, тобто являється іменником середнього роду в формі однини називного відмінка (Тубол, Хайнин 2013, с. 41).

З іншого боку в системі китайської мови лексема “心” характеризується формально вираженими граматичними властивостями поза контекстом. Розглянутий ієрогліф на відміну від слова “серце” являє собою певну загальну ідею, яку можна передати українською мовою як абстрактне ймовірне значення “сердечності” (Тубол, Хайнин 2013, с. 41).

Специфіка відображення концепту ієрогліфа “心” полягає також в тому, що він рідко вживається за прямим значенням - “орган тіла”, як односкладове слово. Переважно даний ієрогліф трапляється в структурі двоскладового слова “心脏”

[сіньцзан], де “脏” виконує конкретизуючу функцію та перекладається як “внутрішній орган” (Тубол, Хайнин 2013, с. 41).

В українській, як і в китайській мові ключовою понятійною ознакою, що покладена в основу концепту “серце” є ідея центру або середини. Доказом тому є етимологія номінантів концепту в цих мовах. В системі української мови слова “серце” та “середина” походять від спільного індоєвропейського коріння. В китайській мові такі поняття передані за допомогою піктографічного прообразу — рисунку серця людини (Тубол, Хайнин 2013, с. 41).

Говорячи про відмінність представлення концепту “心” в системі китайської мови треба зауважити про єдність цього поняття з поняттям “розум”. В українській мові навпаки ці два поняття чітко розмежовані і така опозиція реалізована у фразеологізмах, які репрезентують “серце” як орган почуттів, що протиставлений поняттю “голови” як інтелектуальному органу. В китайській мові “серце” виконує функцію як інтелектуального, так і чуттєвого органу. Крім того “心” в системі китайської мови виступає мірилом моральності та етичної оцінки людської поведінки (Тубол, Хайнин 2013, с. 41).

В опрацьованих матеріалах джерельної бази дослідження в китайських фразеологізмах, зокрема в прислів'ях трапляється, що концепт “серце” представлений, як ключовий компонент іншого концепту – “щастя”. Відповідно до східної філософії щасливою себе може вважати людина передусім з такими якостями: висока мораль, невибагливість, відсутність завищених вимог до життя, вдоволеність малим; цінування того, що має в цей момент. Репрезентативним в такому контексті є наступне прислів'я: “需要有一个大的心 – 并没有一个大房间” [Xūyào yǒu yīgè dà de xīn – bìng méiyǒu yīgè dà fángjiān] – “Потрібно мати велике серце та не велику кімнату”. Тому звичайній людині не слід скаржитися на долю, але слід прислухатися до голосу Небес (Журавльова, Хотченко 2019, с 51). Варто зауважити, що такий мінімалістичний підхід до щастя в китайських прислів'ях зберігає актуальність в сучасних соціально-економічних умовах життя населення, а саме

суттєвої невідповідності попиту-пропозиції на житло та добре оплачувані робочі місця.

В контексті китайських фразеологізмів почуття суму, журби традиційно засуджуються згідно з ідеями східної філософії, які частково репрезентовані в наступному прислів'ї: “心里痛快百病消” [Xīnlǐ tòngkuài bǎi bìng xiāo] – “Якщо в душі не має смутку, то і хвороба не прийде”. Людина щаслива, коли помирає природною смертю, проживши довге життя, в достатку та благополуччі, здійснивши доброзичливі діяння та вчинки та залишивши після себе добру пам'ять у своїх нащадках (Журавльова, Хотченко 2019, с. 52).

Сучасній лінгвістиці відомі випадки коли фразеологічний фонд мови поповнювався медійними фразами, зокрема рекламними слоганами. Китайська мова не виняток і доказом тому є наступний приклад з ієрогліфом “серце” (Mikhalyuk, Огієнко 2019, с. 79): “沟通从心开始” [Gōutōng cóng xīn kāishǐ] варіанти перекладу якого українською мовою є такими: “спілкування починається з серця” (досл.); “те що йде від серця” (офіційний переклад слогана); “від серця/душі” (український відповідник).

2.2. Порівняння структур концептів — китайського “心” та українського “серце”

У сучасній лінгвістиці загалом та в лінгвокультурології зокрема особливе місце займає термін “концепт”, який викликає стійкий науковий інтерес з боку дослідників. Попри наявність чисельних формулювань цього терміну та відсутність уніфікованого визначення за усіма трактуваннями концепт є елементом національної культури, що тісно пов'язаний з національними цінностями та мисленням народу. Він репрезентований різними мовними засобами, в тому числі словом.

Серце як найважливіша частина людського організму відіграє важливу роль як у фізіологічній діяльності, так і в духовному житті. Водночас серце, будучи ключовим концептом, в лінгвокультурології має складну семантику та глибокий культурний зміст.

Продовжуючи тезу варіативності формулювання терміну “концепт” слід зауважити, що це поняття по-різному трактується, проте існує наступний спільний аспект в різних визначеннях — комплексна одиниця мислення в якій частково репрезентована національна культура. Отже, закономірно вважати, що концепт в смисловому аспекті має складну, визначену структуру. Бачення компонентів цієї структури варіюються у різних дослідників наступним чином (Веньбо 2020, с. 411): головна та додаткова ознака, а також внутрішня форма (Степанов 1997, с. 21); понятійна, образна та значуща складова (Воркачев 2004, с. 7); образно-перецептивний, понятійний та ціннісний компоненти (Карасик 2004, с. 118); образ, інформаційний зміст та інтерпретаційне поле (Попова, Стернин 2007 с. 106).

Також в науковій літературі під структурними елементами концепту розуміють логічні та сублогічні образи або пласти. З огляду на вище написане узальнюємо, що концепт має багатовимірну структуру, в якій комбіноване об’єктивне пізнання та суб’єктивне почуття (Веньбо 2020, с. 411).

З огляду на складну структуру концепту вона переважно досліджується комплексно. Відповідно в даному дослідженні було проаналізовано етимологію, словникові дефініції концептів “心 / серце” для визначення їх логічної структури. Згодом було розглянуто відповідні гештальти для виявлення сублогічних структур, а також зіставлено їх спільні та відмінні риси.

Логічний пласт концепту було розглянуто на основі лексико-семантичного аналізу, який охоплював етимологічний аналіз і словникові трактування. Етимологічний аналіз необхідний для визначення мотивуючих ознак досліджуваних концептів. Розгляд словникових дефініцій як основний засіб виявлення концептів “心 / серце” дозволив визначити відповідні семантичні структури.

“Серце” в українській мові отримало наступні номінування за своїм розміщенням в тілі (Бусел 2005): центральний орган кровоносної системи; орган як символ душі, переживань та почуттів; найважливіше місце, осередок; символічне зображення.

Як видно з наведених трактувань перше з них є початковим від якого були виведені наступні значення. Схематично процес деривації візуалізований в дод. Л. На ній чітко видно, що багатозначна структура формується на метафоричному переносі. Отже, з огляду на виняткове значення серця як людського органу та одну з головних його ролей в управлінні фізіологічною діяльністю інших органів було розвинуте третє з наведених вище номінувань. Також слід зазначити, що в західноєвропейській культурі серце репрезентує центр духовного життя людини, джерело її емоцій. Звідси було сформовано друге з наведених вище значень. Відповідно за подібністю описаних характеристик серце вживається у мовленні в значенні символічного зображення (Веньбо 2020, с. 412).

В системі китайської мови концепт “серце” виражений ієрогліфом “心” подібним на структурою до однойменного органу. Етимологічний словник китайської мови пропонує таке тлумачення “心”: “Серце, найважливіший орган, належить дереву, на думку іншого вченого, — вогню” (许慎撰, 段玉裁注 1981, с. 893).

В давнину китайці вважали, що фізіологічна діяльність людини базована на п’яти органах — серці, печінці, селезінці, шлунку, нирках. З-поміж них чільне місце відводилось серцю. Таким чином китайський концепт “心”, на відміну від українського концепту “серце”, тлумачиться не з точки зору його розміщення, а з огляду на його функції. Крім того, тлумачення функцій серця в текстах Фен-шуй теж пояснює особливості традиційної культури Китаю (Веньбо 2020, с. 412).

Система сучасної китайської мови оперує приблизно сімома значеннями “心” (中国社会科学院语言研究所词典编纂室 2016, с. 1445) додатково візуалізованими на схемі додатка М: 1) орган, що забезпечує потік крові; 2) місце, де власне знаходиться орган, груди; 3) орган мислення; 4) серце як символ душі та думок; 5) найважливіше місце, осередок; 6) начинка; 7) брунька (рослин.).

Перше значення “心” з вищенаведених аналогічне першому значенню україн-

ського “серця” також є початковим, з якого виводяться інші значення. Як видно з решти китайських значень в додатку М “心” характеризується складнішою лексико-семантичною структурою відносно концепту “серце” в українській мові. Зі схеми також видно, що багатозначна структура “心” формується на метафоричному перенесенні за подібністю простору (друге і шосте значення), функції (третє, четверте, п'яте значення) та образу (сьоме значення).

Слід зазначити, що серце в давній китайській філософії розглядалось не лише як джерело емоцій, а й як центр мислення, яким у західній філософії традиційно вважався мозок. Внаслідок функції мислення виводяться переносні значення – “орган мислення” і “орган як символ думок”, якими не оперує українське “серце”.

Сублогічний пласт концепту репрезентує суб’єктивне сприйняття світу, який може бути описаний за допомогою встановлення гештальтної структури концепту. Слово “гештальт” походить від німецького слова “gestalt”, котре означає “цілісний образ”. Для того, щоб моделювати гештальтну структуру концепту використовується метод аналізу сполучуваності імен, за якими стоять концепти. Тобто гештальт виводиться з буквального прочитання дієслова (чи імені), вжитого у поєднанні з абстрактним ім’ям у переносному значенні. Таким чином, аналізуючи метафоричне поєднання досліджуваних слів з предикатами, можна встановити відповідні гештальти (Веньбо 2020, с. 412).

Конкретні комбінації “心 / серце” в китайській та українській мовах розкривають гештальти досліджуваних концептів, які можна виявити за їх сублогічними ознаками. Гештальти зазначених концептів багато в чому збігаються. Доказом тому є наведені нижче результати аналізу виділених гештальтів.

Серце – Предмет. По-перше, з розуміння того, що серце є органом тіла, виводиться метафоричний образ предмета. Відповідно концепти “心 / серце” наділені загальними властивостями предмета — розміром, вагою, твердістю, температурою, кольором, кількістю тощо. Приклади які репрезентують ці

властивості наведені нижче (Веньбо 2020, с. 412): “小心” — з важким серцем; “心软” — тепле серце; “三心二意” — золоте серце.

Концепти “心 / серце” в китайській та українській мовах часто виражають неспокійний стан душі за допомогою вживання хвиль та кипіння серця. Вдалим прикладом тому є “心海” — кипіння серця, вирування серця. У цій гештальтній структурі серце, будучи людським органом, отримує метафоричний образ певного предмета або рідини, за допомогою чого виражається характер та природа людини, психологічний стан тощо. Наприклад, у вислові (у кого) широке серце” мається на увазі людина добра, чуйна, а фраза “з тяжким серцем” означає людину в пригніченому настрої, у занепокоєнні (Веньбо 2020, с. 412).

Слід зазначити, що фізична властивість китайського концепту “心” стосується також мислення людини та відповідає таким значенням як розум, розрахунки, думки. Репрезентативним прикладом в цьому аспекті є наступний вислів: “准是我 那没心没胆，凡事都不大有所谓的派头让她感到了悬心。” – (Веньбо 2020, с. 412).

Як в китайській, так і в українських лінгвокультурах концепти “心 / серце” мають значення важливості, коштовності (скарб), крихкості (тендітності). Через опис розбитого стану “心 / серце” в обох мовах виражене емоційне переживання, сумний настрій, як, наприклад, в наступних словосполученнях (Веньбо 2020, с. 412): “伤心” – розбити серце; “心碎” – надривати серце.

Раніше в даному пункті дослідження було зазначено, що відповідно до одного з тлумачень має своє постійне місце в тілі людини. Відповідно формулювання про зміну його місця має значення зміни духовного стану людини, наприклад: “心不在焉” – серце не на місці (Веньбо 2020, с. 412).

Серце – посуд. Серце, що складалося з порожнин, в китайській та українській лінгвокультурах метафоризується на основі образу посуду, який можна заповнити і в який можна увійти. Прикладами таких формулювань є наступні (Веньбо 2020, с. 412): “内心深处” – в серце; “敞开心扉” – відкрити серце комусь. Серце наповнене емоціями та думками людини, а отже, словосполучення ”з відкритим серцем” означає чесний, щирий стан людини.

Серце – людина. Зважаючи на те, що серце є центром фізіологічної діяльності та духовного життя людини, досліджувані концепти позначають метафоричний образ ”людина”. Інакше кажучи, серце може чинити та відчувати себе як людина. Різні вчинки та почуття серця символізують відповідні емоційні та психологічні стани людини. Вдалими прикладами, що репрезентують таку специфіку концептів “心 / серце” є наступні (Веньбо 2020, с. 412):

- “У нього серце здригнулося від радості: це бу не кінь, а вітер”;
- “看着看着，老憨心里像爬进一条毛虫，咬得他浑身乾燥热，心痒难耐。”.

Підсумовуючи зазначимо, що концепт маючи складну, багатовимірну структуру складається з логічного та сублогічного пластів. Структури китайського та українського концептів “心 / серце” загалом збігаються. Основна відмінна риса між різномовними структурами досліджуваних концептів полягає в тому, що в структурі китайського концепту “心” виражаються не тільки емоції, а й мислення людини. Тому аналізовані концепти частково різняться в логічному та сублогічному пластах. Конкретизуючи зазначимо, що етимологічно український концепт ”серце” трактується з точки зору місцерозміщення, а китайський “心” – його функцій.

Семантична структура “心” в системі китайської мови складніша, ніж “серце” в українській. Слово “心” має переносні значення – “орган мислення” та ”орган як символ думок”, які не властиві українському слову ”серце”. Відповідно закономірно

стверджувати, що не схожі ознаки аналізованих концептів виражають специфічні риси національної культури, а отже, різні філософські основи, релігійні традиції, спосіб життя впливають на концептуальні структури концептів “心 / серце”.

2.3. Різноманіття перекладу концепту 心 з китайських фразеологізмів ченюй на українську мову

Варіативність перекладу китайського ієрогліфа “心” на українську мову очевидно залежить від контексту в рамках якого він вживається. Тому при передачі його українською мовою оригінальне значення “серце” переважно зберігається (див. приклад 2 в дод. Н), однак, в тому є контексті може бути використаний дещо з іншим змістовим посилом (див. приклад 1 в дод. Н). Для кращого розуміння такої специфіки в додатку Н наведена схема з візуалізованим художнім контекстом в межах якого використаний “xīn”. Основне значення ієрогліфа “心” при перекладі українською мовою може зовсім не передаватись, наприклад, в науковому контексті (див. дод. О). Наприклад, в статті Туо Янга (杨拓 2019, с. 226) розглянута психологічна проблематика ідентифікації поняття “китайська мрія” китайськими студентами. Відповідно в такому контексті “xīn” передаватиметься в значенні “душа, розум”, як об’єкт психологічного дослідження, адже автор статті вказує на психологічні (душевні) розлади які можуть траплятися у китайських студентів.

Також в психологічному контексті перекладатиметься “心” в формулюваннях статті Лі Же (李洁 2019, с. 266) виходячи з китайського слова “心理上” [Xīnlǐ shàng] - психологічно/ий: “心理上的畏惧会直接影响汉语的输入与输出, 特别是听与说。”; “如此从心理上他会感觉到, ...”; “... 者面对汉语的心理障碍, ...”; “更重要的是学生很快在心理上对汉语产生”.

Ієрогліф “xīn” у складі “héxīn”, як зазначалось вище в даному пункті дослідження перекладатиметься в значенні “центральний, основний” (стосовно

пріоритетності та значимості) в наступному контексті наукової статті Ян Чена (杨程 2019, с. 263): “是代表国家精神面貌的核心所在。” [Shì dàibiǎo guójiā jīngshén miànmào de héxīn suǒzài.] – “Це ядро репрезентації духовного світогляду країни.”

В аналогічному значенні, а точніше в значенні “основний/і” “xīn” у складі “héxīn” перекладатиметься в рамках наступного формулювання: “沿线国家留学生逐渐成为核心稀缺人才。” (习新文 2019, с. 370).

Отже, загалом розглянуті на основі джерельної бази дослідження контексти вживання ієрогліфа “心” на конкретних прикладах репрезентують, що його основним значенням є “серце”, а варіативність перекладу його українською мовою залежить передусім від контексту в якому він був вживаний. Відповідно в розглянутих прикладах “xīn” функціонує як окрема одиниця (слово), так і у складі “xīnlǐ”, “héxīn”, що безпосередньо впливає на значення яке ієрогліф передає та відповідно на способи його перекладу.

Висновок до 2 розділу

У розділі про відображення різноманіття перекладу ієрогліфу “心” на українську мову було проаналізовано різні підходи до перекладу даного ієрогліфу, а також різноманіття відтворення його значення в українській мові.

Було виявлено, що ієрогліф “心” може мати декілька значень, залежно від контексту вживання. Також, в різних культурах можуть вживатися різні ієрогліфи, які відтворюють аналогічне поняття.

Автор розділу зробив висновок, що переклад ієрогліфу “心” на українську мову може бути досить складним завданням, оскільки необхідно відтворити не лише його лексичне значення, але й контекст вживання та культурні особливості.

Враховуючи різноманітність перекладу ієрогліфу "心", можна стверджувати, що вивчення культурних та мовних аспектів перекладу має велике значення для збереження точності та вірності перекладу. Також, для досягнення якісного результату, важливо використовувати різноманітні підходи до перекладу та враховувати особливості мови та культури.

论文摘要

根据研究的原始材料，“心”字的使用语境表明，它的主要含义是“心”，而它翻译成乌克兰语的变化主要取决于它的使用语境。因此，在所考虑的例子中，心“xīn”既作为一个单独的单位（词），又作为心里“xīnlǐ”、核心“héxīn”的一部分发挥作用，这直接影响到该字所传达的意义，并相应地影响到其翻译的方式。心“字在乌克兰语中也被翻译为“中心，中间，核心；基本；灵魂，头脑；思想；观念；感觉；心理”。在中国的短语中，“心”的概念是作为一个独立的概念出现的，也是“幸福”概念的一个组成部分，这取决于心“在其中的使用。中国和乌克兰的“心/心”概念的结构大致相同。这两个概念的主要区别在于，中国的“心”的结构除了表达情感之外，还表达了人类的思维。

从词源上看，乌克兰的“心”概念是以位置来解释的，而中国的“心”概念是以功能来解释的。

汉语系统中的“心”的语义结构比乌克兰语中的“心”更为复杂。“心”这个词有形象化的含义——“思考的器官”和“象征思想的器官”，而这并不是乌克兰语“心”所特有的。被分析的概念的不同特征表达了民族文化的具体特征，因此，不同的哲学基础、宗教传统和生活方式影响了“心”概念的概念结构

ВИСНОВКИ

Аналіз джерельної бази дослідження показав, що в науковій літературі немає єдиного визначення поняття фразеологічних одиниць, що обумовлено відсутністю уніфікованого набору класифікаційних критеріїв фразеологізмів. Однак, прослідковано, що багато вчених сходяться в думці про те, що семантична цілісність, стійкість, метафоричність, ідіоматичність, експресивність є важливими критеріями для виділення фразеологічних одиниць. Створення єдиної дефініції для фразеологізмів утруднене також різним набором реалізовуваних ними функцій за різними авторами. Фразеологізми є сталим вербальним поєднанням – компонентом когнітивних комплексів лінгвоспільнот головною функцією якого є однозначне тлумачення життєвих поглядів, реалій сучасного суспільства, соціокультурних взаємовідносин задля однакової інтерпретації адресатом та адресантом під час спілкування. Загалом Фразеологізми є специфічною та унікальною властивістю кожної мови, оскільки вони є не просто комбінуванням слів у фрази для передачі мовних меседжів, а репрезентативною та смисловою формами мови.

Поглиблення наукових досліджень фразеологічних одиниць результати яких були використані при написанні курсової роботи вказали на класифікаційні підходи до виділення перших. Таким чином відповідно до теми даного дослідження ключовими критеріями виділення фразеологізмів вважаємо наступні – наявність специфічно утворених лінгвістичних знаків з особливо вжитими їх компонентами, ідіоматичність внаслідок часткового/повного переосмислення елементів, взаємопов'язаний зміст елементів та їх відносна самостійність, полівербальність, наявність метафоризаційного ефекту, відкрита структура.

Проаналізовані наукові праці відповідно до тематики дослідження дозволяють узагальнити, що концептосфера фразеологізмів є багатоконпонентною системою складеною набором різних трактувань поняття фразеологізму, його специфічних рис та функцій в системі мови, а також різних сферах діяльності людини.

“Концепт” є результатом зіткнення словникового значення слова з особистим досвідом людини. Адже, ширина та багатство потенції концептів напряму залежить від багатства культурного досвіду особистості. Категорія “концепту” базована на певному лексико-семантичному середовищі – багатовимірній мережу значень, які

виражаються лексичними одиницями, словосполученнями, фразами певного тексту. Внаслідок функціонування такої мережі утворюються багатокomпонентні семантичні моделі – концепти.

Розглянуті на основі джерельної бази дослідження контексти вживання ієрогліфа “心” на конкретних прикладах репрезентують, що його основним значенням є “серце”, а варіативність перекладу його українською мовою залежить передусім від контексту в якому він був вживаний. Відповідно в розглянутих прикладах 心 “xīn” функціонує як окрема одиниця (слово), так і у складі 心里 “xīnlǐ”, 核心 “héxīn”, що безпосередньо впливає на значення яке ієрогліф передає та відповідно на способи його перекладу. Ієрогліф “心” перекладається українською мовою також в значеннях “центральний, середина, ядро; основний; душа, розум; думка; ідея; почуття; психологічний”. Концепт “серце” в китайських фразеологізмах представлений як самостійний, а також, як компонент концепту “щастя” залежно від концепту в якому використаний 心 “xīn”.

Концепт в силу власної складної, багатовимірної структури складається з логічного та сублогічного пластів. Структури китайського та українського концептів “心 / серце” загалом збігаються. Основна відмінна риса між концептами полягає в тому, що в структурі китайського “心” виражене мислення людини, окрім емоцій.

Етимологічно український концепт ”серце” трактується з точки зору місцезоміщення, а китайський концепт “心” з точки зору його функцій.

Семантична структура “心” в системі китайської мови складніша, ніж ”серце” в українській. Слово “心” має переносні значення – ”орган мислення” та ”орган як символ думок”, які не властиві українському слову ”серце”. Несхожі ознаки аналізованих концептів виражають специфічні риси національної культури, а отже, різні філософські основи, релігійні традиції, спосіб життя впливають на концептуальні структури концептів “心 / серце”.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Акінчиць Н. Г. (2007). ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВОГО АНАЛІЗУ. Проблемы современного языкознания. С.72-76. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/54472/19-kinchits.pdf?sequence=1>.
- Астрахан Н.І. (2009). Інтертекстуальність й проблема онтології ітературного твору. С. 72-84.
- Бабенко Л. Г. (2000). Лингвистический анализ художественного текста : учебник для вузов по спец. “Филология”. Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та.
- Бабич Н. Д. (1984). Антонімія у фразеології східнослов'янських мов. Українське мовознавство. № 12. С. 25–32.
- Баран Я. А., Зимомря М. І., Білоус О. М., Зимомря І. М. (2008). Фразеологія: знакові величини : навчальний посібник для студентів іноземних мов. Вінниця.
- Баранова З. И. (1973). Моделируемые фразеологизмы в китайском языке // Исследования по китайскому языку. М.: Наука.
- Важеніна О. Г. (2018). Авторська трансформація загальнонародних фразеологізмів у химерній прозі Євгена Гуцала : дис. ...канд. філол. наук. Вінниця. С. 32.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ; Ірпінь: Перун, 2005. – VIII, 1728 с.
- Ветров П. П. (2007). Фразеологія сучасної китайської мови: синтаксис та стилістика. М.: Восточная книга.
- Виноградов В. В. (1977). Вибрані праці. Т. 3. Лексикологія і лексикографія. Основні поняття російської фразеології як лінгвістичної дисципліни. М.: Вища школа.

- Войцехович І. В. (2007). Практична фразеологія сучасної китайської мови: Підручник. М.: АСТ-Восток-Запад.
- Воркачов С. Г. (2004). Счастье как лингвокультурный концепт. Москва. Генезис.
- Голубовська І. О. (2010). Етнічні особливості української національно-мовної картини світу. К.: ВЦ “Київський університет”. Вип. 4. С. 400-412.
- Дягілева Ж. А. (2011). Лексико-фразеологічні засоби вербалізації концепту FREUNDSCHAFT / дружба в німецькій мові : автореф. дис ... канд. філол. наук : 10.02.04 – “Германські мови”. К.
- Жеребкін В.Є. (2006). Логіка: Підручник. — 9-те вид., стер. К.: Т-во “Знання”.
- Журавльова Д. О, Хотченко І. А. (2019). Концепт “щастя” в народній китайській мудрості. Харків: Питання Сходознавства в Україні. Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 28 березня 2019 р. С. 50-53.
- Загнітко А. П. (2017). Лінгвокультурологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса.
- Загнітко А. П., Загнітко Н. Г. (2015). Семантичні ролі в сов’янському простомуреченні: ієрархія агенса, об’єкта, інструмента. Філологічні студії. Структура і семантика мовних одиниць. Вип. 13. С. 84-97.
- Загнітко А. П. (2014). Сучасна лінгвістика: погляди та оцінки: науково-аналітичне видання. Донецьк : ДонНУ.
- Зеґет В. (1985). Элементарная логика; пер. с нем. И. М. Морозовой. М.: Высшая школа.
- Іващенко В. Л. (2004). Типологічна диференціація концептуальних структур як одиниць ментального простору Мовознавство. № 1. С. 54-61.
- Клименко І. М. (2014). Міжмовна ідіоматичність в аспекті міжкультурної комунікації (англійсько-українські відповідники). СТРУКТУРА І СЕМАНТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ. ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ. – Вип. 10. С. 48-54.

- Колесник О. С. (2016). Мова та міф у вимірі міждисциплінарних студій : Монографія. Чернігів: Десна Поліграф.
- Коціпак М. М. (2010). Структурно-семантичні особливості фразеологічних одиниць (на матеріалі американського детективу ХХІ ст.) [Текст] / М.М. Коціпак // Філологічні трактати. Т. 2, №1. С. 52-56.
- Ксьондзик Н. (2011). Стратегії мовного опору соцреалізму в українській радянській літературі [Текст]. Мандрівець. С. 62-67.
- Кунін А. В. (1984) Большой англо-русский фразеологический словарь. М.
- Ліпкан О.В., Обихвіст М. С. (2019). Елементи магічного реалізму в романі Мо Яня “КРАЇНА ВИНА”. Харків: Питання Сходознавства в Україні. Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 28 березня 2019 р. С. 146-149.
- Лучик В. В. (2009). Про мову та мовознавство як наукову й навчальну дисципліну. МАГІСТЕРІУМ. Випуск 37. Мовознавчі студії. С. 4-14.
- Мартинюк А. П. (2011). Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна.
- Мельник Л. В. (2001) Культурно-національна конотація українських фразеологізмів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 "Українська мова".
- Мізін К. І. (2007). Компаративна фразеологія: монографія. Кременчук.
- Мо Янь (2015). Країна вина. К.: Фоліо.
- Мурашевич К. Г. (2013). Вступ до східної філології : навч. посіб. для студентів другого курсу спеціальності "Мова та література (китайська)". К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет".
- Охріменко Т. В. (2014). Національно-мовна картина світу крізь призму найменувань грошових одиниць. Питання когнітивної лінгвістики, концептології та мовної картини світу. № 21. С. 97-102.
- Попова Н. В., Стернин И.А. (2007). Когнитивная лингвистика. Москва: АСТ: Восток-Запад.

- Потебня О. О. (1985). Естетика і поетика слова: Збірник. Пер. з рос. / Упоряд., вступ, ст., приміт. І.В. Іваньо, А.І. Колодної. — К.: Мистецтво, 1985.
- Психологія мовлення і психолінгвістика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (2008). / Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В.; За заг. ред. Л.О.Калмикової. К.: Переяслав Хмельницький педагогічний інститут, в-во “Фенікс”.
- Розвод Е. (2015). Методи дослідження лінгвокультурних концептів. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. РОЗДІЛ І. Когнітивна лінгвістика. 4. С. 91-96.
- Романцова Я. (2022). Концепт ЗАКОН у буденній і правовій професійній мовній свідомості. Мовознавство. Літературознавство. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 52, том 3. С. 114-118.
- Рудюк Т. В. (2009). Концептосфера як об’єкт дослідження сучасного мовознавства. С. 411-415.
- Сєкіна Н. Д. (2019). Класифікація фразеологізмів китайської мови. Харків: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. С. 96-97.
- Селіванова О. О. (2008). Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. Полтава: Довкілля-К.
- Семенас А. Л. (2005). Лексика китайської мови. М.: АСТ Восток-Запад.
- Семенюк О. А. (2002) Мова епохи та мовна особистість у сатирико-гумористичному тексті : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук: 10.02.01 "Українська мова". К.
- Степанов Ю. С. (1997). Константы. Словарь русской культуры. Москва. Языки русской культуры.
- Сусов А. А., Сусов И. П. Размышления о концептах (2006). Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. Вип. 49. Харків. С. 14-20.

- Сюе Вэньбо (2020). Сопоставительный анализ структур русского концепта «сердце» и китайского концепта “心”. Чжухай. С. 411-413.
- Тодорова Н. Ю. (2014). Фразеологічні одиниці як особливі засоби об'єктивації універсальних концептів. Актуальні проблеми викладання фахових дисциплін у вищій школі: матеріали I міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 14 листопада 2014 р.). Одеса. С. 143–145.
- Тубол Н. А., Го Хайнин (2013). Концепт сердце в русском и китайском языках. Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів факультету іноземної філології та соціальних комунікацій. Суми : СумДУ. С. 40-41.
- Тупиця О. Ю. (2018). Безеквівалентна лексика в поетичному тексті: проблема створення етномовної картини світу : монографія. Mauritius, Beau Bassin
- Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. (2005). Фразеологія сучасної української мови: посібник для студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів. Луганськ: Альма-матер.
- Феномен щастя: багатоаспектні дослідження : рекомендаційний бібліографічний покажчик / Бібліотека Криворізького державного педагогічного університету (2021). / упоряд. О. Поліщук ; бібліогр. ред. О. Дікунова ; за ред. Г. Віняр. – Кривий Ріг.
- Фещенко О. А. (2005). Концепт дом в художественной картине мира М. И. Цветаевой (на материале прозаических текстов): автореф. Новосибирск.
- Х. Стефаник (2014). Термін концепт: діалог лінгвістики та літературознавства. Тернопіль. *Studia methodologica*. (36). С, 78-85.
- Шамшур М. (2012) Когнітивний аспект дослідження фразеологічних одиниць китайської мови “чен’юй”. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні мови та літератури. 18/2012. С. 43-46.
- Шевченко Л. Л. (2012) Методика концептуальних досліджень. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. С. 52-56.

- Широков В. А., Шевченко Л. Л. (2011). Дослідження концептів у сучасній лінгвістиці та системна концептографія. *Мовознавство*. С. 52-56
- Шишко І. А. (2014). Мова як універсальна форма існування культури. *Філософія: Грані*. № 12 (116) грудень 2014. С. 31-35.
- Яковенко Л. І. (2010). Концепт “поява – зникнення” в українській фразеології: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01. Одеса.
- Яцьків М. Ю. (2014). Здобутки сучасної української у контексті новітніх парадигм лінгвістичних досліджень. С. 253-262.
- Geeraerts, Dirk (2006). *Cognitive Linguistics: Basic Readings*. Mouton de Gruyter. Berlin · New York.
- Mikhalyuk Alyona, Огієнко К. О. (2019). The peculiarities chinese written advertising slogans. Харків: Питання Сходознавства в Україні. Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 28 березня 2019 р. С. 78-79.
- Wierzbicka A. (1997). *Understanding Cultures Thought Their Key Words (English, Russian, Polish, German, and Japanese)*. – New York–Oxford.
- 李喆 (2019)。关于提高对外汉语教学中习得者能动性的几点看法. Харків: Питання Сходознавства в Україні. Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 28 березня 2019 р. С. 266-267.
- 习新文 。(2019). 学无国界-“一带一路”对当代海外中国留学生的价值 与机遇. Харків: Питання Сходознавства в Україні. Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 28 березня 2019 р. С. 370-371.
- 杨程。(2019) 中国传统文化教育在对外汉语教学中的重要性. Харків: Питання Сходознавства в Україні. Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 28 березня 2019 р. С. 261-264.
- 莫言。(2003). *酒国*. 北京.

- 杨拓(2019). 中国梦”对海外中国留学生价值观培养研究。Харків: Питання Сходознавства в Україні. Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 28 березня 2019 р. С. 226-227.
- 许慎撰, 段玉裁注 (1981). 说文解字. 上海: 上海古籍出版社.
- 中国社会科学院语言研究所词典编纂室 (2016). 现代汉语词典 (第7版). 北京: 商务印书馆.

ДОДАТКИ

Додаток А

Елементи концептосфери фразеологізмів

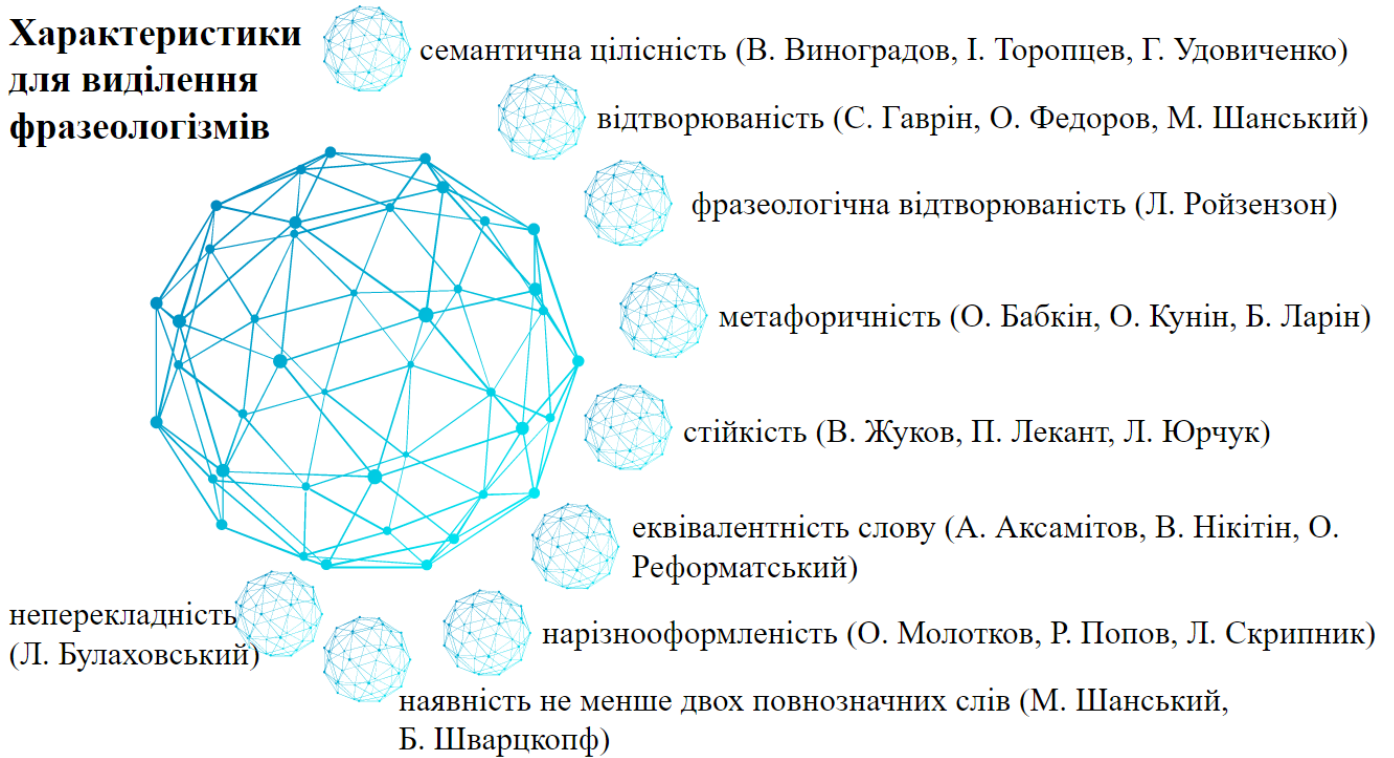
Деякі елементи концептосфери фразеологізмів, що репрезентують її різноманітність (складено на основі Важеніна 2018))

Автори	Трактування фразеологізмів
Ожогов І., Шведова Н.Ю.	стійкі висловлення з самостійним значенням, наближеним до ідіоматичного
Кузнецов С. А.	стійке словосполучення, мовленнєвий зворот, вираз, значення котрого не складене значеннями слів, які є його складовими; ідіома
Розенталь Д. Е., Теленкова М. А.	сполучення слів, яке не форм-ся під час комунік-го процесу, а відтворюється згідно з традицією
Нелюбин Л. Л.	лексично неподіл., стійке за складом та стр-ою, цілісне за знач-м словоспол-ня, відтвор-не в мовленні як готова мовна одиниця
Нелюбин Л. Л.	стійкий мовний зворот, зміст котрого базований на утворенні постійного контексту, який виникає тоді, коли одне зі слів випадає з категорії узуальних, трансф-сь на елемент складеної лексеми
Жеребило Т. В.	об'єднані слова, нарізно оформлені утворення з цілком або частково переосмисленими елементами
Аксентьев Л. Г.	нерозкладне словосполучення складене двома або кількома словами, що являть собою граматичну цілісність, однак постають у такій формі, яка не дає змоги визнати їх взаємозалежність чи визнати окремі з них самостійними членами речення
Білодід І. К.	лексико-граматична єдність 2-ох чи більше нарізно оформлених елементів, граматично організованих за моделлю словосполучення чи речення, котре, маючи цілісне значення, відтворюється в мовленні згідно з традицією, автоматично
Білодід І. К.	стійке словосполучення, яке сприймається як єдине ціле, єдиний вислів або мовний зворот, неподільний на окремі частини без втрати його значення
Скрипник Л. Г.	стала сполука 2-ох чи більше слів, які формують семантичну єдність та відтворюються в мовленні як готові словесні формули
Щербань Н. П.	стала, нарізно оформлена відтвор-на мовна одиниця, наділена цілісним або частков. змістом та здатна комбін-ся з ін. словами
Аксентьев Л. Г.	стала словосполука, яка утворюється внаслідок її метафоризації – семантичного оновлення її структурних елементів

Трактуваннях фразеологізмів за різними авторами (складено на основі

(Важеніна 2018))

**Характеристики
для виділення
фразеологізмів**

Додаток В

Спільні за різними науковими поглядами характеристики для виділення фразеологізмів (складено на основі (Важеніна 2018))

Дериваційна послідовність

Значення латинських слів

- брати, взяти;
- отримувати, приймати;
- ловити, піймати;
- засвоювати, розуміти, осягати
- вибирати, обирати;
- захоплювати;

- збирати, приймати;
- вбирати в себе;
- уявляти собі, думати;
- міркувати, задумувати;

- зачинати

“conceptio” споріднене до слова “conceptus” зі значеннями:

- накопичування;
- зачаття;
- плід, зародок

- поєднання, сума, сукупність;
- зачаття;
- словесне вираження

Додаток Г

Схема розміщення слово “conceptus” в дериваційній послідовності (Сусов 2006)

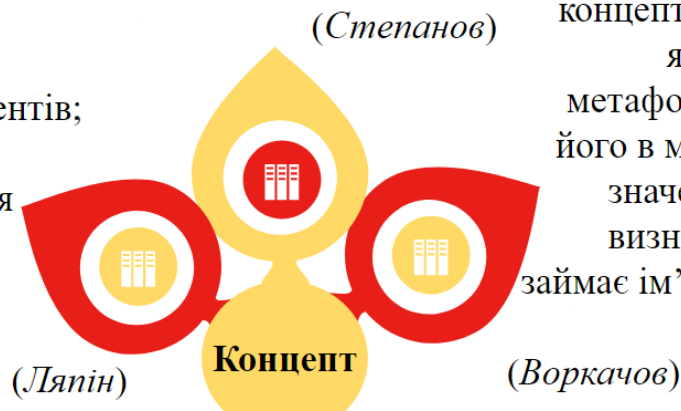
Додаток Д

В концептах виділяється понятійна сторона та “все, що робить їх фактом культури” – етимологія, сучасні асоціації, оцінки; ціннісні, образні та понятійні аспекти

Ключові компоненти концептів

Понятійна складова, яка відображає ознакову і дефініційну структури концепту, образна складова, яка фіксує когнітивні метафори, які підтримують його в мовній свідомості, та значеннева складова, яка визначається місцем, яке займає ім'я концепту в мовній системі

Кількість та характер семантичних компонентів; дискретна цілісність концепту утворюється внаслідок взаємодії “поняття”, “образу” і “дії”

Ключові компоненти концептів за різними вченими (складено на основі (Дягілєва))

Найпоширеніші прийоми та методи аналізу лексичного концепту в рамках відсистемного підходу

Додаток Е

Найпоширеніші прийоми та методи аналізу лексичного концепту в рамках відсистемного підходу (складено на основі (Тупиця 2018; Фещенко 2005))

Ключові завдання концептуального аналізу в рамках відтекстового підходу

З'ясування індивідуально-авторських концептів та їх опис, що допомагає глибше зрозуміти художню картину світу того чи іншого письменника

Виявлення кола лексичної сполучуваності ключового слова (імені концепту) через суцільну вибірку, що дозволяє встановити найважливіші риси аналізованого концепту

Побудова текстових полів, в яких втілюється концепт

Аналіз семантичного розвитку слів-репрезентантів концепту

Ключові завдання концептуального аналізу в рамках відтекстового підходу

(складено на основі (Загнітко 2017; Шевченко 2012))

**Методика поетапного аналізу концептів Бабенка Л. Г.
текстовими засобами**

Методика поетапного аналізу концептів Бабенка Л. Г. текстовими засобами
(складено на основі (2000))

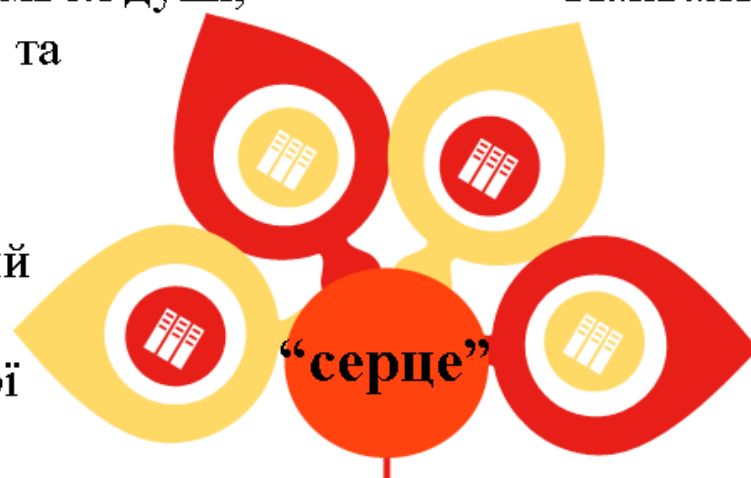
Додаток Л

Схема процесу деривації “серце”

Орган як символ душі,
переживань та
почуттів

Найважливіше місце,
осередок

Центральний
орган
Кровоносної
системи

Символічне
зображення

Схема процесу деривації “серце” (Веньбо 2020)

Варіативність перекладу китайського ієрогліфа “心” залежно від контексту вживання

“我们即将宰杀、烹制的婴儿其实并不是人，它们仅仅是一些根据严格的、两厢情愿的合同，为满足发展经济、繁荣酒国的特殊需要而生产出来的人形小兽。它们在本质上与这些游弋在水柜里待宰的鸭嘴兽是一样的，**大家请放宽心**，不要胡思乱想，**你们要在心里**二千遍、一万遍地念叨着：它们不是人，它们是人形小兽。她很潇洒地抓起藤条教鞭敲了敲水柜的边缘，又一次重复着：它们在本质上与鸭嘴兽没有区别”

1 [Dàjiā qǐng fàngkuān xīn] - усі, будь ласка, розслабтеся

2 [Nǐmen yào zài xīn lǐ] - у своєму серці

Додаток Н

Варіативність перекладу китайського ієрогліфа “心” залежно від контексту вживання (складено на основі (Ліпкан, Обихвіст 2019, с. 147; Мо Янь 2012; 莫言 2003))

Значення китайського ієрогліфа “心” в контексті наукової статті

“当代海外留学生精神层面普遍存在共同问题，诸如政治信仰迷茫、价值取向扭曲、理想信念模糊、诚信意识淡薄、艰苦奋斗精神淡化、社会责任感缺乏、**心理素质**欠佳、团结协作观念较差等问题。社会存在决定社会意识。因此，海外留学生价值观研究，也必须根据当今中国的社会条件和留学生们所处的环境进行研究分析。分析主要从客观因素、教育导向因素和个体差异三个方面进行。”

[Xīnlǐ sùzhì] - психологічний стан

Додаток О

Значення китайського ієрогліфа “心” в контексті наукової статті

(складено на основі (杨拓 2019))

Класифікація китайських фразеологізмів

Додаток II

Класифікація китайських фразеологізмів за Сунь Вейчжан (складено на основі (Ветров 2007))